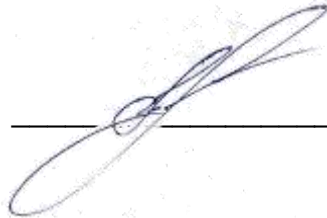

ЗАТВЕРДЖЕНО І ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом ректора
№ 308/30.10.2025

Олександр ПОВАЖНИЙ

**ПОЛІТИКА
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОСВІТНІЙ ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Затверджено на засіданні Вченої ради
ТОВ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Протокол №2 від 30.10.2025

I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Політика ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» (далі – Університет) щодо використання технологій генеративного штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності (далі – Політика) спрямована на впорядкування, дестигматизацію та встановлення правил відповідального використання генеративного штучного інтелекту (далі – ГШІ) в освітньому процесі та науковій діяльності з метою збереження валідності оцінювання, формування ГШІ-грамотності здобувачів освіти і працівників, забезпечення відтворюваності і суспільної довіри до результатів освітньої та наукової діяльності, отриманих з використанням ГШІ, зміцнення підстав культури академічної доброчесності шляхом етичної інтеграції ГШІ в діяльність Університету.

1.2 Політика розроблена в рамках проекту «Розроблення моделі інституційних політики використання ШІ в університеті» спільно з ГО «Інноваційний університет» та Херсонським державним університетом МОН України.

1.3 Політика розроблена на підставі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні».

1.4 Політика враховує UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence¹, Regulation (EU) 2016/679 of The European Parliament and of The Council on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)², Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence,³⁴ Декларація і План дій Європейської асоціації університетів Universities without Walls: A vision for 2030⁵, European Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of

¹ UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>

² Regulation (EU) 2016/679 of The European Parliament and of The Council on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng>

³ Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence... URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>

⁴ The EU Artificial Intelligence Act. URL: <https://artificialintelligenceact.eu/>

⁵ Universities without walls A vision for 2030. URL: <https://www.eua.eu/images/universities20without20walls2020a20vision20for2020301.pdf>

Conduct for the Recruitment of Researchers⁶, All European Academies The European Code of Conduct for Research Integrity⁷, OECD AI Principles⁸, таксономії GAIDeT⁹, Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій в закладах вищої освіти¹⁰, Інституційний регламент використання сервісів на основі штучного інтелекту в Херсонському державному університеті, Політики використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету, Політики Бердянського державного педагогічного університету щодо використання штучного інтелекту в дослідженнях.

1.5 Сфера застосування Політики: всі рівні освіти, усі форми та режими навчання (очний, змішаний, дистанційний), усі учасники освітнього процесу (здобувачів, викладачів, гарантів освітніх програм та ін.); всі співробітники, здобувачі, запрошені дослідники, а також підрядники, які виконують дослідницьку діяльність від імені університету або з використанням його ресурсів; весь життєвий цикл дослідження (концептуалізація, огляд літератури, планування/методологія, збір та аналіз даних, моделювання/обчислення, написання, верифікація та поширення результатів).

1.6 Основні визначення:

- штучний інтелект (ШІ, англ. Artificial Intelligence, AI) – організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів оброблення інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань;

- генеративний штучний інтелект – сукупність інформаційних технологій, які можуть створювати новий контент на основі даних, на яких вони навчалися; це може включати генерацію тексту (наприклад, написання статей, блогів, історій або навіть коду), створення зображень, створення музики чи відео;

- агентський штучний інтелект – сукупність інформаційних технологій, призначених для прийняття автономних рішень, переслідування складних

⁶ European Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005H0251&from=DE>

⁷ All European Academies The European Code of Conduct for Research Integrity. URL: <https://allea.org/code-of-conduct/>

⁸ The OECD AI Principles. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/ai-principles.html>

⁹ Suchikova, Y., Tsybuliak, N., Teixeira da Silva, J. A., & Nazarovets, S. (2025). *GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research*. <https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331>

¹⁰ Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій в закладах вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>

цілей, адаптації до мінливого середовища та вживання проактивних, а не реактивних кроків для досягнення конкретних цілей; агентна система ШІ не просто створює контент; він розробляє стратегії, планує та виконує багатоетапні завдання з автономією, що перевищує просте розпізнавання шаблонів;

- великі мовні моделі (BMM, англ. Large Language Models, LLM) – це тип ГШІ, що навчається на величезних обсягах текстових даних для розуміння, генерації та обробки людської мови;

- промт (prompt) – це запит, інструкція або команда, яку користувач надає штучному інтелекту (ШІ), щоб отримати бажаний результат, наприклад, текст, зображення чи відповідь на запитання;

- таксономія – стандартизована система класифікації інформації для її впорядкування та стандартизації, яка базується на принципах класифікації та систематизації об'єктів, які утворюють ієрархічні системи.

1.7 Принципи:

1.7.1 Базовий принцип:

- принцип відповідальності: відповідальне використання ГШІ у навчанні, викладанні та дослідженні дозволено за замовчуванням, якщо інше прямо не визначено цією Політикою, внутрішніми нормативними документами Університету, або відповідальними особами для конкретного завдання або його частини, що виконується в контрольованому середовищі з метою збереження валідності оцінювання результатів освіти або наукової діяльності;

1.7.2 Загальні принципи:

- принцип недискримінації – ШІ-системи не повинні створювати або посилювати упередження за ознаками раси, статі, віку, релігії, національності, професії чи інших соціальних характеристик; в Університеті забезпечується рівний доступ і справедливе ставлення до всіх користувачів;

- принцип захисту приватності – дані, що збираються та обробляються ШІ, мають бути захищені відповідно до міжнародних стандартів конфіденційності, українського законодавства та Політики інформаційної безпеки в Університеті, користувачі повинні мати контроль над своїми персональними даними; використання ГШІ не повинно порушувати правил захисту інтелектуальної власності; заборонено вводити персональні дані студентів, закриті матеріали/іспитові завдання, службову інформацію чи комерційно чутливі дані у ГШІ-сервіси;

- принцип людського контролю – рішення, запропоновані або прийняті ШІ, повинні бути підконтрольні людині; має бути можливість втручання, перегляду або скасування автоматизованих рішень, особливо у критичних сферах або продуктах;

- принцип прозорості: алгоритми та моделі ШІ мають бути зрозумілими для користувачів і розробників; потрібно пояснювати, як працює система, які дані вона використовує та як приймає рішення;

- принцип соціальної справедливості: розробка та застосування ШІ повинні сприяти зменшенню соціальної нерівності, підтримувати інклюзивність і враховувати потреби користувачів;
- принцип боротьби з дезінформацією – ШІ не повинен поширювати або посилювати фейки, маніпуляції чи пропаганду.
- принцип трудових прав: ШІ не повинен порушувати права працівників, зокрема щодо умов праці, автоматизації, заміни людської праці та впливу на зайнятість;

1.7.3 Спеціальні принципи:

- принцип відповідальності автора роботи – відповідальність за зміст і якість створеного контенту завжди несе здобувач, викладач, дослідник, який(а) делегував(ла) завдання генеративному ГШІ; сам ГШІ не може вважатися автором чи співавтором;
- принцип прозорості – кожний випадок використання ГШІ має бути розкритий у стандартизованій формі із зазначенням інструментів, версій, дат та завдань, для яких вони застосовувалися;
- валідність і справедливість оцінювання – завдання та форми оцінювання в навчанні та науковій діяльності повинні бути розроблені так, щоб результати відображали реальні знання й уміння здобувачів/дослідників, навіть за умови використання ШІ, та забезпечували рівні умови для всіх учасників освітнього процесу;
- принцип перевірки – результати, згенеровані ШІ, мають бути критично перевірені користувачем;
- принцип непорушення академічної доброчесності — ШІ не використовується для дій, що можуть порушити академічну доброчесність чи призвести до фабрикації, фальсифікації або плагіату;
- принцип обізнаності – користувачі усвідомлюють наявність упереджень у моделях ШІ й запобігають їх відтворенню чи посиленню у дослідженнях.

II ЗАСТОСУВАННЯ ГШІ У ВИКЛАДАННІ ТА НАВЧАННІ

2.1 Відповідальне використання ГШІ здобувачами освіти в освітньому процесі дозволено, окрім випадків, коли викладач або програмний документ (робоча програма, силабус, методичні рекомендації до виконання та захисту академічних робіт, програма атестаційного іспиту робоча програма практики) прямо забороняє його використання для всього завдання або його частини і вимагає виконання у контрольованому середовищі.

2.2 Відповідальне використання ГШІ викладачами в освітньому процесі дозволено, окрім випадків, коли законодавством України, етичними кодексами та/або правилами прямо забороняється його використання для формування навчальних / методичних / контрольних матеріалів.

2.3 Викладачі та здобувачі освіти при використанні ГШІ мають прямо застосовувати наведені вище принципи даної Політики.

2.4 Викладачам рекомендовано у програмних документах та в умовах навчальних завдань зазначити режим використання ГШІ: «дозволено», «дозволено з обмеженнями» (із переліком дозволених цілей або з вимогою розкриття результатів, отриманих з використанням ГШІ), або «заборонено в контрольованому середовищі». За відсутності такої вказівки застосовується режим «дозволено відповідально». Варіанти дозволів / обмежень:

- заборонити студентам використовувати генеративний ШІ для виконання завдань, що підлягають оцінюванню;
- дозволити використання інструментів ШІ для перевірки граматики та орфографії, якщо це зазначено окремо;
- дозволити студентам використовувати генеративний ШІ для певних аспектів завдань за умови чіткого зазначення, як і де його використано;
- забезпечити дотримання встановлених вимог щодо цитування та посилання на використані інструменти ШІ;
- дозволити студентам вільно використовувати генеративний ШІ для виконання завдань, що підлягають оцінюванню, за умови дотримання академічної доброчесності;
- вимагати чіткого зазначення використання ШІ та дотримання вимог щодо цитування;
- ШІ не можна використовувати на жодному етапі виконання завдання;
- ШІ можна використовувати для створення ідей, структурування та генерування пропозицій для покращення роботи. У фінальній роботі не допускається використання контенту, створеного ШІ;
- ШІ використовується для виконання певних елементів завдання, а студенти повинні надати обговорення або коментарі до створеного ШІ контенту. Цей рівень вимагає критичного осмислення контенту, створеного ШІ, та оцінки його якості. ШІ буде використовуватися для виконання конкретних завдань, і будь який контент, створений ШІ, повинен бути процитований.

2.5 У курсових, кваліфікаційних роботах, звітах з індивідуальних завдань, практик тощо рекомендовано розкривати внесок ШІ. Університет рекомендує застосовувати стандарт GAIDeT (інструмент/версія/дата; делеговані завдання).

2.6 Використання ГШІ як частини smart-застосунків і приладів для здобувачів з особливими освітніми потребами дозволяється з дотриманням вимог конфіденційності.

2.7 Якщо викладач використовує ГШІ для консультаційної підтримки або зворотного зв'язку або створення навчальних матеріалів, це має бути прозоро повідомлено здобувачам освіти.

2.8 ГШІ як інструмент може виступати як:

- просунутий інструмент пошуку;

- асистент (переклад, форматування, підготовка резюме текстів);
- фасилітатор (генерація ідей);
- рефлексивний партнер (запит на зворотний зв'язок)
- віртуальний комунікаційний бот (натренований на власних матеріалах);
- інструмент створення аудіовізуального контенту на власних матеріалах або за непідкріпленим промптом;
- інструмент створення навчальних завдань та ін.

2.9 Ролі та відповідальність:

2.9.1 Вчена рада Університету – забезпечує експертизу та ухвалення Політики та її своєчасне оновлення.

2.9.2 Департамент управління якістю освіти та акредитації здійснює розробку Політики та моніторинг її реалізації в освітньому процесі, узагальнює досвід (в т.ч. від інших суб'єктів), вносить пропозиції по удосконаленню на засідання Вченої ради Університету.

2.9.3 Комісія з академічної доброчесності забезпечує моніторинг реалізації Політики в частині її впливу на наукову діяльність, проводить контроль дотримання академічної доброчесності у зв'язку з використанням ГШІ, здійснює моніторинг використання таксономії розкриття внеску ГШІ у наукові роботи, проводить інформування всіх суб'єктів щодо механізмів застосування Політики або її окремих елементів; включає інформацію про використання ГШІ у щорічний звіт; узагальнює відповідний досвід та вносить пропозиції по удосконаленню Політики Департаменту управління якістю освіти та акредитації;

2.9.4 Комісія з врегулювання конфліктів забезпечує розгляд і розробку пропозиції за зверненнями всіх учасників освітнього процесу та наукової діяльності щодо конфліктів, які пов'язані із використанням ГШІ в освітній та науковій діяльності (для цього до складу даної комісії залучається Голова Комісії з академічної доброчесності); проводить інформування всіх суб'єктів щодо механізмів врегулювання конфліктів з приводу використання ГШІ; включає інформацію про конфлікти, пов'язані з використанням ГШІ у щорічний звіт; узагальнює відповідний досвід та вносить пропозиції по удосконаленню Політики Департаменту управління якістю освіти та акредитації;

2.9.5 Викладачі: визначають режим використання ГШІ у програмних документах освітніх компонентів; забезпечують валідність оцінювання; перевіряють розкриття використання ГШІ за допомогою Генератора GAIDeT у роботах; дотримуються вимог конфіденційності; пояснюють правила використання ГШІ та розкриття його внесків, приклади допустимого/недопустимого використання, вплив на оцінювання та наслідки порушень.

2.9.6 Здобувачі освіти використовують ГШІ відповідально; здійснюють критичну верифікацію виходів; виконують розкриття внесків ГШІ; дотримуються вимог щодо оцінювань та конфіденційності.

2.10 Політика використання ГШІ повинна бути доведена до здобувачів освіти в рамках освітнього процесу.

2.11 Оцінювання і валідність:

2.11.1 Класифікація робіт.

– контрольовані оцінювання (іспити, аудиторні тести, практикуми, захисти) – можуть вимагати заборони ГШІ та виконання в контрольованому середовищі;

– неконтрольовані роботи (домашні проекти, есе, індивідуальні завдання, курсові та кваліфікаційні роботи, звіти з практики) – ГШІ дозволено відповідально з обов'язковим розкриттям.

2.11.2 Дизайн завдань: викладачі мають проектувати завдання з урахуванням існування ГШІ, зокрема в частині повноти умови, вимог до оригінальності, урахування контексту курсу, використання допоміжних матеріалів, вимога усної компоненти завдання, вимога до власних рефлексій тощо).

2.11.3 Автоматичні «детектори» ГШІ не можуть бути підставою для висновку про недоброчесність; потрібна сукупність ознак та належна процедура розгляду.

2.11.4 В разі підозри на порушення Політики викладач має право надати вмотивовану відмову здобувачу освіти в оцінюванні результатів його освітньої діяльності та/або надати Комісії з академічної доброчесності вмотивоване подання про визнання порушення академічної доброчесності з підстав, визначених у Положенні про академічну доброчесність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників. Рішення Комісії з академічної доброчесності щодо встановлення факту порушення, пов'язаного з використанням ГШІ, є підставою для незадовільного оцінювання результатів навчання здобувача освіти і може слугувати аргументом при розгляді відповідного конфлікту. Здобувач освіти або викладач має право на пояснення і доведення власної позиції або неправоти. Порядок звернення встановлено Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників.

2.11.5 Викладач та/або здобувач освіти мають право звернутися до Комісії з врегулювання конфліктів для розгляду випадків конфліктів, які супроводжують підозру або встановлений факт порушення академічної доброчесності або інших принципів даної Політики, однак не встановлює сам факт порушення академічної доброчесності. Порядок звернення встановлено Положенням про порядок та процедури врегулювання конфліктів.

III ЗАСТОСУВАННЯ ГШІ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Застосування ГШІ у науковій діяльності і визнання результатів наукової діяльності, отриманих з використанням ГШІ є можливим лише за дотримання законодавства України, етичних правил дослідників, та за

умови наявності чіткого і доступного пояснення ролі ШІ у дослідженні. Це пояснення є обов'язковим елементом академічної доброчесності та гарантує суспільну довіру.

3.2 Неприпустимим вважається:

- вказувати ШІ як автора чи співавтора;
- завантажувати конфіденційні, персональні чи чутливі дані до публічних моделей без оцінки ризику та гарантій захисту;
- покладатися на результати ШІ без критичної перевірки;
- ігнорувати вимоги етики, безпеки, екологічної відповідальності та захисту інтелектуальної власності заради пришвидшення роботи;
- використовувати ГШІ для рецензування/оцінювання конфіденційних матеріалів (рукописи, заявки, звіти) без явного дозволу та без належних угод про нерозголошення/обробку даних.

3.3 З метою уніфікації та підвищення якості розкриття використання ШІ, Університет рекомендує застосовувати таксономію GAIDeT (Generative AI Disclosure Taxonomy) за допомогою GAIDeT Declaration Generator.

3.4 Ролі та відповідальність:

3.4.1 Вчена рада Університету – забезпечує експертизу та ухвалення Політики та її своєчасне оновлення.

3.4.2 Науково-дослідний департамент здійснює моніторинг реалізації Політики в науковій діяльності, узагальнює досвід (в т.ч. від інших суб'єктів), вносить пропозиції по удосконаленню Департаменту управління якістю освіти та акредитації.

3.4.3 Комісія з академічної доброчесності забезпечує моніторинг реалізації Політики в частині її впливу на наукову діяльність, проводить контроль дотримання академічної доброчесності у зв'язку з використанням ГШІ, здійснює моніторинг використання таксономії розкриття внеску ГШІ у наукові роботи, проводить інформування всіх суб'єктів щодо механізмів застосування Політики або її окремих елементів; включає інформацію про використання ГШІ у щорічний звіт; узагальнює відповідний досвід та вносить пропозиції по удосконаленню Політики Департаменту управління якістю освіти та акредитації;

3.4.4 Комісія з врегулювання конфліктів забезпечує розгляд і розробку пропозиції за зверненнями всіх учасників освітнього процесу та наукової діяльності щодо конфліктів, які пов'язані із використанням ГШІ в освітній та науковій діяльності (для цього до складу даної комісії залучається Голова Комісії з академічної доброчесності); проводить інформування всіх суб'єктів щодо механізмів врегулювання конфліктів з приводу використання ГШІ; включає інформацію про конфлікти, пов'язані з використанням ГШІ у щорічний звіт; узагальнює відповідний досвід та вносить пропозиції по удосконаленню Політики Департаменту управління якістю освіти та акредитації;

3.4.5 Керівники структурних підрозділів: впроваджують Політику на

рівні підрозділу; організовують навчання та інформування працівників і здобувачів освіти; підтримують локальні стандарти операційних процедур.

3.4.6 Дослідники та автори: критично оцінюють результати, отримані за допомогою ГШІ; готують і подають декларації розкриття внесків ГШІ; несуть повну відповідальність за точність, доброчесність та законність використання ГШІ.

3.4.7 Викладачі: визначають режим використання ГШІ у програмних документах освітніх компонентів; забезпечують валідність оцінювання; перевіряють розкриття використання ГШІ за допомогою Генератора GAIDeT у роботах; дотримуються вимог конфіденційності; пояснюють правила використання ГШІ та розкриття його внесків, приклади допустимого/недопустимого використання, вплив на оцінювання та наслідки порушень.

IV ГШІ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ

4.1 Від користувачів ГШІ в освітній діяльності вимагається мінімальний рівень компетентностей:

- розуміння можливостей/обмежень ГШІ;
- критична верифікація входів, виходів і посилань;
- етичні та правові засади (прозорість, цитування/розкриття, конфіденційність);
- базові навички інтеграції ГШІ в освітній процес
- мінімальні правила промпт-інженерії;
- використання таксономії GAIDeT.

4.2 Від користувачів ГШІ у науковій діяльності вимагається мінімальний рівень компетентностей:

- всі учасники: розуміння принципів роботи ВММ, ризиків упередженості, вимог прозорості;
- керівники підрозділів, адміністратори даних, члени комісії з академічної доброчесності: управління даними, етичні аспекти, розробка локальних стандартних операційних процедур, аудит відповідності.

4.3 Університет сприяє і вітає самостійний розвиток викладачів та здобувачів освіти (в рамках формальної, неформальної та інформальної освіти), в т.ч.:

- пропонує гарантам освітніх програм включати курси або окремі питання з ГШІ (ШІ)-грамотності в освітні програми, зокрема в освітньо-наукові програми підготовки магістрів та докторів філософії;
- забезпечує системність – навчання є безперервним процесом і оновлюється відповідно до розвитку технологій та міжнародних стандартів;
- проводить консультації щодо дизайну завдань, підходів до оцінювання, засобів забезпечення конфіденційності, використання таксономії GAIDeT тощо;

– визнає результати, отримані в формальній, неформальній та інформальній освіті в якості підвищення кваліфікації викладачів.

4.4 Використання промт-інженерії:

4.4.1 Загальний підхід: вміння точно формулювати запити до ГШІ з урахуванням як змістової, так і риторичної задачі; Ітеративний процес: робота з ШІ – це десятки мікропромтів, уточнень і редагувань; Творчість автора: промти – частина індивідуального стилю мислення й індивідуальної компетентності.

4.4.2 Рекомендації до формування запиту¹¹:

– починаючи з чіткого окреслення напряму Вашої думки, надавайте контекстні дані, що допоможуть системі краще зрозуміти проблематику; чітко вкажіть, для якої сфери або теми буде використовуватися ШІ

– конкретне питання має бути сформульовано максимально зрозуміло, з визначенням необхідних обмежень;

– будьте чіткими й конкретними, уникайте двозначності: нечітко сформульовані запити можуть допомогти уникнути створення недетермінованого (непередбачуваного) контенту;

– уточніть, для кого створюється результат (наприклад, для студентів першого курсу або аспірантів, фахівця-джуніора абокого);

– додайте специфічні критерії: обсяг, стиль, рівень складності;

– якщо потрібно, укажіть, який тип ШІ або інструментів використовувати (NLP, аналіз зображень, генерація тексту);

– уточнюйте відповіді додатковими запитаннями;

– укажіть на очікуваний формат відповіді (за спеціальної потреби): Plain Text – звичайний текст без спеціального форматування; – RTF (Rich Text Format) – форматований текст у форматі RTF з можливістю стилізації; – TeX/LaTeX – формат TeX або LaTeX для наукових і математичних текстів; – HTML (Hypertext Markup Language) – генерація HTML-коду для створення вебсторінок; – Markdown – використання розмітки Markdown для створення списків, заголовків, покликань тощо; CSV (Comma-Separated Values) – формат значень, розділених комами, для створення таблиць і списків даних; – JSON (JavaScript Object Notation) – формат JSON для структурування даних; – XML (Extensible Markup Language) – формат XML для обміну структурованими даними;

– декомпозиція складних завдань: краще використовувати просту послідовність запитів і розбивати складне завдання на кілька простіших, більш керованих частин. Це дасть змогу отримувати точніші й контрольовані відповіді;

– виконуючи однакові завдання, застосовуйте різні ШІ-сервіси для порівняння і вибору найкращого варіанта. «Рада ШІ» означає співпрацю

¹¹ Базовий приклад універсального промту: «Ти - [науковець, викладач, професіонал високого рівня в сфері..., ...]. Зроби [завдання] для [цільова аудиторія] в контексті [тема]. Результат надай у форматі [бажаний формат виводу відповіді]. Використовуй [обмеження/параметри] і [технологічні інструменти, якщо потрібно]»

кількох LLM/чат-ботів для валідації ідей і перехресної перевірки результатів їхньої роботи з метою зниження упередженості і підвищення точності відповідей;

- критично проаналізуйте надану ШІ-агентом інформацію й перевірте її.

4.4.3 Базові техніки формування промтів:

- General prompting / zero shot – просимо виконати завдання; цю техніку доцільно застосовувати для простих або стандартних задач, де контекст або шаблон відповіді зрозумілий для моделі без додаткових пояснень;

- One-shot & few-shot – просимо виконати завдання і надаємо один/кілька прикладів, щоб модель зрозуміла шаблон; ця техніка ефективна для задач, де важливо задати правильний шаблон або стиль відповіді, або коли формат запиту недостатньо очевидний без прикладу;

- CoT – просимо виконати завдання, “думаючи в голос”, щоб пояснити логіку крок за кроком; цей підхід покращує якість відповідей у задачах, що потребують послідовного міркування, як-от: математика, логіка або аналіз;

- ToT – просимо виконати завдання, “подумавши двічі”, крок за кроком; просимо модель продумати кілька варіантів або підходів перед відповіддю; ця техніка ефективна для творчих, стратегічних або складних задач, де важливо оцінити альтернативи та обрати найкраще рішення.

V УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ІНЦИДЕНТАМИ

5.1 Використання декларації GAIDeT:

5.1.1 Усі письмові роботи, проєкти та інші завдання, виконані із залученням генеративного ШІ, а також всі наукові рукописи повинні містити декларацію розкриття внесків ШІ.

5.1.2 Декларація розкриття внеску ШІ повинна включати: ідентифікацію інструменту(ів) (назва, версія, дата використання); опис делегованих завдань; підтвердження повної відповідальності авторів.

5.1.3 Декларація додається наприкінці роботи (наприклад, перед або після списку літератури) або в спеціально відведеному розділі завдання. Для усних презентацій чи проєктних захистів допускається коротке усне повідомлення чи слайд-декларація. Для наукових рукописів декларація подається окремим файлом.

5.1.4 Для спрощення підготовки декларацій університет рекомендує використовувати онлайн-Генератор GAIDeT Declaration¹², доступний українською¹³ або англійською¹⁴ мовами.

5.1.5 Якщо у дослідженні використовується таксономія GAIDeT, в

¹² <https://github.com/panbibliotekar/gaidet-declaration>

¹³ <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>

¹⁴ <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index>

роботі має бути посилання на джерело¹⁵.

5.2 Загальні джерела ризиків використання ВММ:

- відсутність епістемологічної відповідальності;
- відсутність перевірки первинних фактів;
- AI добре генерує текст, але не розпізнає слабкі місця у логіці, методах чи інтерпретації даних
- AI не відрізняє фантазію від реальності – він просто знаходить спосіб її красиво описати; це є особливо небезпечно, коли користувач сам не впевнений в своїх вихідних допущеннях – ВММ легко підтвердить будь яку вашу дурницю з найкращими формулюваннями
- ГШІ може створювати реалістичні, але фальшиві дані і зображення;
- стає все важче розрізнити синтетичні і справжні дані; статистичні методи виявлення підробок (наприклад, перевірка випадкових цифр) виявляються ненадійними;
- виникає небезпека змішування синтетичних і реальних даних, навіть ненавмисно, що може «забруднити» науковий запис і навіть самі ШІ-моделі, які будуть тренуватися на змішаних даних.

5.3 Основні ризики використання ГШІ:

- Використання генеративного ШІ може призводити до появи так званих «галюцинацій» або вигаданих посилань, коли система генерує недостовірні факти чи джерела;
- Результати роботи ГШІ можуть містити алгоритмічну упередженість, що створює ризики нерівного або некоректного представлення інформації;
- У роботах може відбуватися «підміна авторства», коли значна частина контенту створена ШІ без належного розкриття цього факту;
- Існує ризик витоку персональних, конфіденційних або іспитових даних у разі використання публічних онлайн-сервісів без належних угод/гарантій;
- Використання ШІ може спричиняти порушення прав інтелектуальної власності, зокрема некоректне відтворення чи модифікацію захищених матеріалів;
- Існує небезпека надмірної залежності від інструментів «детекції ШІ», які є ненадійними і не можуть виступати єдиним доказом академічної недобросовісності;
- Надмірне покладання на автоматизовані рішення може знижувати якість навчальних результатів і перешкоджати формуванню базових компетентностей аналітичного, системного та критичного мислення;
- Результати можуть бути випадковими, непослідовними або містити вигадані дані чи посилання;
- Неможливість відновити результати через відсутність журналів

¹⁵ Suchikova, Y., Tsybuliak, N., & Teixeira da Silva, J. A. & Nazarovets, S. (2025). GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research, in press. <https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331>

промтів, налаштувань, версій моделей;

- Використання ГШІ може призвести до ненавмисного плагіату, спотворення цитувань чи прихованого втручання в текст;
- Обмежений доступ до даних і методів унеможлиблює відтворюваність і перевірку результатів.

5.4 Напрямки мінімізації ризиків:

- Дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- Використовувати генеративний ШІ прозоро та залишатися остаточно відповідальними за результати дослідження;
- Забезпечувати конфіденційність, недоторканність приватності та захист прав інтелектуальної власності щодо вхідних і вихідних даних;
- Зберігати критичний підхід до ШІ та постійно підвищувати обізнаність про його відповідальне використання;
- Уникати використання ШІ у чутливих процесах, таких як рецензування чи оцінювання;
- Розроблення навчальних завдань, які ускладнюють недоброчесні практики і стимулюють самостійну роботу;
- Системне навчання студентів і працівників щодо правил відповідального використання ШІ та його обмежень;
- В письмових роботах рекомендовано застосовувати прозорі декларації використання ШІ, що забезпечує підзвітність і відтворюваність;
- Для роботи з чутливими даними слід використовувати лише схвалені університетом інструменти, які гарантують належний рівень захисту;
- У критично важливих оцінюваннях застосовуються контрольовані середовища, що унеможлиблюють несанкціоноване використання ШІ;
- Здійснювати незалежну перевірку ключових результатів; відтворення експериментів кількома методами; обов'язкове зазначення обмежень моделей у методологічних розділах;
- Створення та оприлюднення «карток моделей/даних» (model/data cards); збереження коду та даних у відкритих репозитаріях за принципами FAIR/CARE там, де це можливо;
- використання чек-листів передпублікаційної перевірки, перевірку унікальності тексту, коректність посилань, наявність GAIDeT-декларації;
- публікація методів, коду та даних у відкритому доступі (за умови дотримання вимог інтелектуальної власності і конфіденційності); використання інституційних та міжнародних репозитаріїв).

5.5 Заходи впливу:

- Заходи впливу мають бути пропорційними характеру та тяжкості порушення і можуть варіюватися від попередження до дисциплінарних стягнень, передбачених законодавством України та внутрішніми нормативними документами Університету;
- Порушення Політики в рамках освітньої діяльності тягне за собою відмову в оцінюванні результатів навчання, недопуск до захисту курсових, кваліфікаційних робіт, звітів з практики, повторне складання заходів

поточного та підсумкового контролю, відрахування з числа здобувачів освіти, звільнення співробітників;

- Порушення Політики в рамках наукової діяльності тягне за собою дисциплінарні заходи відповідно до внутрішніх положень Університету та/або вимог грантодавців/журналів (включно з відхиленням/відкликанням робіт, обмеженням доступу до інфраструктури, тимчасовою заборогою на керівництво проектами, аспірантами, кваліфікаційними або курсовими роботами); порушення також можуть призвести до повідомлення видавців, спонсорів чи державних органів;

- Комісія з академічної доброчесності може ініціювати аудит; під час розслідування забезпечуються принципи неупередженості, конфіденційності, належної процедури та право на пояснення.

5.6 Повідомлення про інциденти:

- Будь-який суб'єкт має право повідомити про підозру чи факт порушення, пов'язаного з використанням ШІ, через визначені канали Університету;

- Усі повідомлення розглядаються з дотриманням принципів неупередженості, конфіденційності та права на пояснення

5.7 Право на винятки з Політики: будь-які відступи від цієї Політики оформлюються письмово на ім'я Голови комісії з академічної доброчесності із зазначенням підстав, строку дії, сфери застосування, оцінки ризиків і компенсувальних заходів); винятки можливі лише за наявності рішення Комісії з академічної доброчесності.